

Karol Sobestjański

Bogdan Sot

**Mobilności edukacyjne z perspektywy
uczniów szkół zawodowych uczestniczących
w programie Erasmus+**

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji

Warszawa 2022

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Charakterystyka uczniów szkół zawodowych uczestniczących w mobilnościach	3
2. Satysfakcja ogólna uczestników	5
3. Oceny różnych aspektów mobilności z perspektywy zadowolonych i niezadowolonych uczestników.....	6
3.1. Wsparcie oferowane uczestnikom mobilności.....	6
3.2. Ocena sposobu realizacji programu zajęć.....	11
3.3. Korzyści wyniesione z uczestnictwa w mobilności.....	13
4. Korelacje pomiędzy ogólnym zadowoleniem z mobilności i jej wybranymi aspektami.....	15
Podsumowanie.....	15

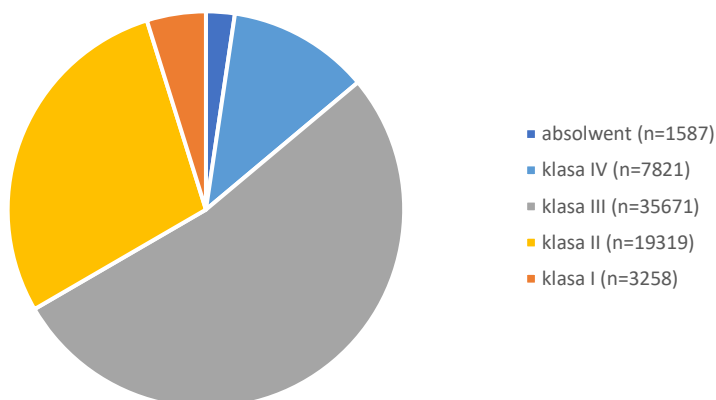
Wprowadzenie

W ramach konkursów ogłoszonych w latach 2017-2020, z mobilności finansowanych z programu Erasmus+ skorzystało prawie 68 tys. uczniów w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego. W niniejszym opracowaniu skoncentrowano się na sposobach postrzegania przez uczestników mobilności wybranych aspektów funkcjonowania programu. Oprócz analiz nakierowanych na charakterystykę ogólnej satysfakcji z mobilności, porównano także, w jaki sposób oceny odnoszące się do poszczególnych aspektów odbytej mobilności różnią się wśród osób ogólnie zadowolonych i niezadowolonych. Celem takiego podejścia jest przede wszystkim wskazanie obszarów, które z perspektywy uczestników mobilności mogłyby ulec poprawie, a pośrednio – dostarczenie wskazówek dotyczących dalszych analiz nakierowanych na ewaluację i – w rezultacie – doskonalenie założeń programu Erasmus+ w duchu *evidence-based policy*.

1. Charakterystyka uczniów szkół zawodowych uczestniczących w mobilnościach

Przedmiotem analiz jest satysfakcja uczniów i absolwentów polskich placówek edukacyjnych, którzy wzięli udział w projektach mobilności osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego. Działania te odbyły się na różnych etapach kształcenia uczestników. Najliczniejszą grupę stanowili uczniowie klas trzecich, następnie klas drugich, czwartych i pierwszych. Najmniejszy odsetek uczestników to absolwenci. Liczbę uczestników na poszczególnych etapach kształcenia przedstawia Wykres 1.1. Zrealizowane działania pod względem typu podmiotu goszczącego dzielą się na mobilności do firm, do placówek kształcenia zawodowego (m.in. szkół) bądź do organizacji łączących w sobie cechy placówki kształcenia zawodowego i firmy.

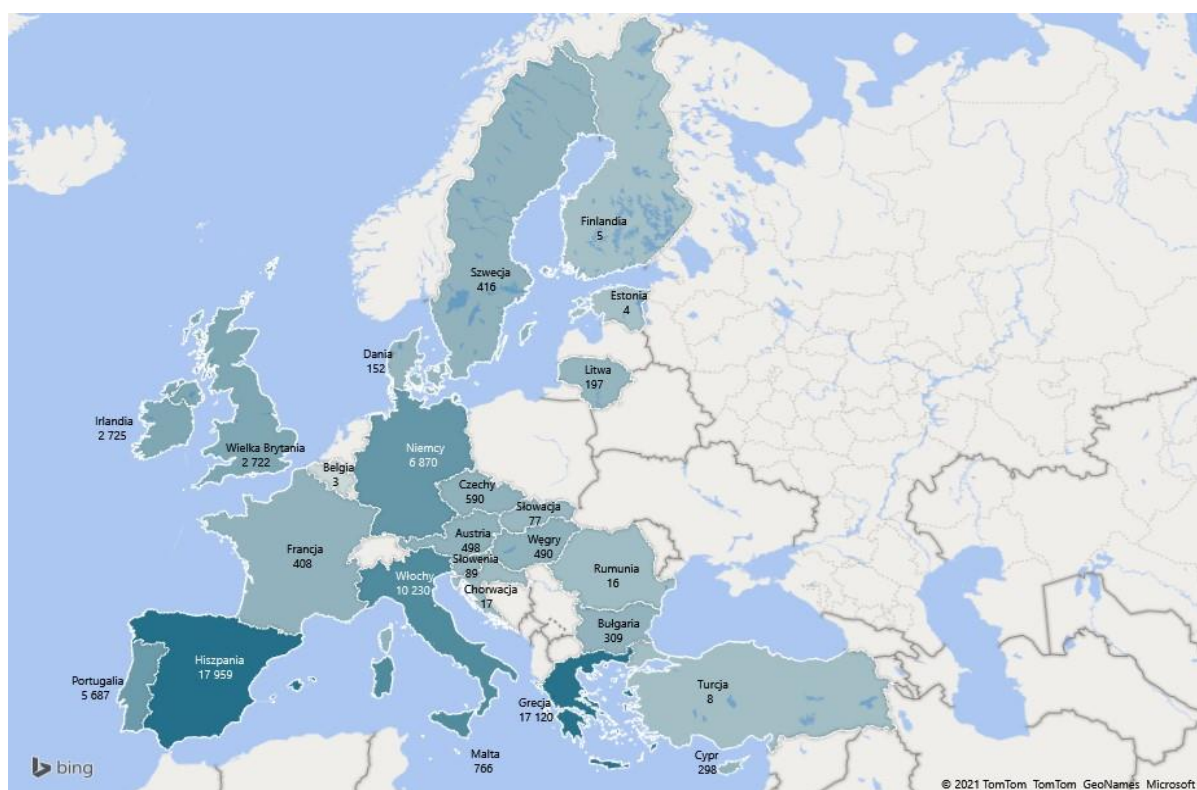
Wykres 1.1 . Liczba uczestników mobilności uczniów i absolwentów wg etapu kształcenia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórca eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102, edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Wyjazdy te zrealizowano do 25 krajów docelowych, wśród których, pod względem liczby przyjętych uczestników z Polski, wyraźnie dominują dwa państwa – Hiszpania i Grecja. Do tych dwóch krajów udała się ponad połowa (51%) analizowanej zbiorowości. Dla znaczącej części uczestników wybranym krajem docelowym były także Włochy i Niemcy (odpowiednio: 15% i 10%). Liczbę uczestników przyjętych przez poszczególne kraje goszczące przedstawia Mapa 1.1.

Mapa 1.1. Kraje docelowe mobilności uczniów i absolwentów VET z Polski w projektach edycji 2017-2020.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórca eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycji 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Komentarz 1. Uwagi metodologiczne.

Niniejsze opracowanie przygotowaliśmy w oparciu o dane z raportów składanych obligatoryjnie przez uczniów i absolwentów placówek kształcenia zawodowego, którzy uczestniczyli w mobilnościach edukacyjnych w ramach sektora programu Erasmus+ „Kształcenie i szkolenia zawodowe” („Mobilność kadry i uczniów szkół zawodowych”). Projekty te występują w dwóch formułach: bez karty jakości mobilności (akcja KA102, ok. 98% uczestników) oraz z kartą jakości mobilności (akcja KA116, ok. 2% uczestników). Opracowanie obejmuje akcję KA102 (szczegółowe zasady wnioskowania i realizacji projektów w ramach każdej z tych akcji określa „Przewodnik po programie Erasmus+”). Po odbyciu mobilności każdy z uczestników zobowiązany jest do wypełnienia przygotowanej przez Komisję Europejską ankiety ewaluacyjnej (tzw. „raportu uczestnika”).

W celu oceny ogólnego zadowolenia z mobilności, w ankiecie do uczestników uwzględniono pytanie: „Czy jesteś ogólnie zadowolony(-na) z doświadczeń/wiedzy zdobytych podczas mobilności w programie Erasmus+?”, z prośbą o określenie stopnia zadowolenia na pięciostopniowej skali: od „bardzo niezadowolony” do „bardzo zadowolony”. W oparciu o to pytanie, stworzone zostały dwie kategorie analityczne, tj.: „zadowolonych z mobilności” (osoby, które udzieliły odpowiedzi „bardzo zadowolony/-a” lub „raczej zadowolony/-a”) oraz niezadowolonych z mobilności (osoby, które udzieliły odpowiedzi „bardzo niezadowolony/-a” lub „raczej niezadowolony/-a”).

Ankieta zawiera także inne pytania odnoszące się do poziomu zadowolenia, dotyczące m.in. takich aspektów, jak: długość stażu, dopasowanie go do programu nauczania w instytucji wysyłającej, organizacja podróży, zakwaterowanie, czy też wsparcie otrzymanego od instytucji wysyłającej i przyjmującej. W większości sytuacji - na potrzeby analiz - kategorie odpowiedzi na te pytania agregowane były według podobnego schematu, jak w przypadku pytania o ogólne zadowolenie z mobilności (tj. łącząc po dwie skrajne odpowiedzi z kafeterii oraz wyłączając kategorię „nie mam zdania”).

Ze względu na dostępność i niemalże pełną porównywalność danych za ten okres, pod uwagę wzięte zostały obserwacje z lat 2017-2020. Tym samym w analizowanym zbiorze znalazło się niemal 68 tys. rekordów, z czego tylko około 0,5 tys. stanowiły osoby niezadowolone z odbytej mobilności. Dane prezentują stan na dzień 17.11.2021 r.

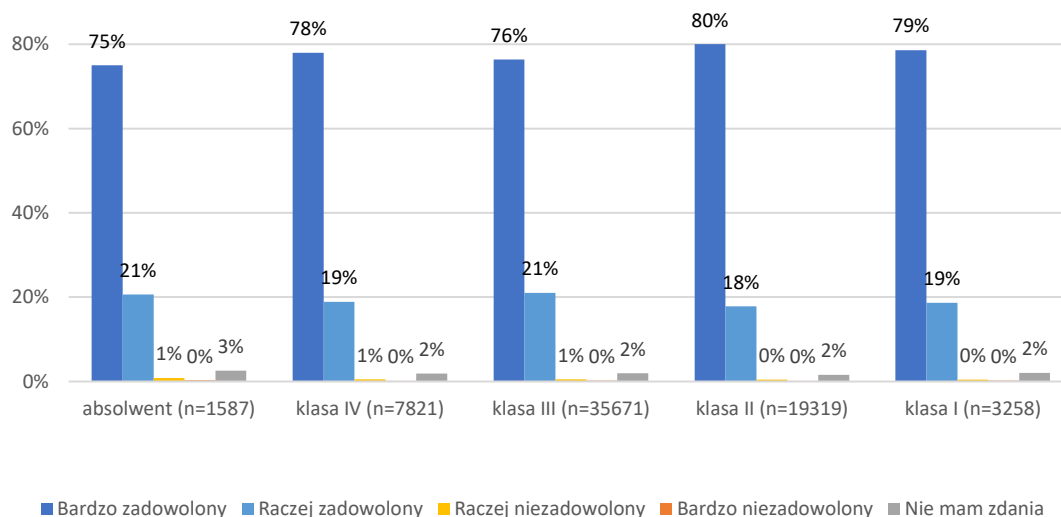
2. Satysfakcja ogólna uczestników

Satysfakcja uczestników ze zrealizowanej mobilności jest bez wątpienia zagadnieniem złożonym i wielowymiarowym. Rolę odgrywają tu nie tylko czynniki bezpośrednio związane z tym jak dobrze zorganizowana została mobilność i jak wartościowa była ona od strony merytorycznej, lecz także m.in. stopień utożsamiania się uczestnika ze szkołą, jego kompetencje społeczne, odporność na stres związany z pobytem w nowych warunkach i nowymi zadaniami, jak również odpowiednia motywacja i umiejętności adaptacyjne.

Niniejsze opracowanie, z uwagi to, że nie opiera się na danych, które uwzględniałyby wszystkie te aspekty, nie aspiruje do kompleksowego przedstawienia uwarunkowań satysfakcji uczestników mobilności. Dane dostępne dzięki opracowanym przez Komisję Europejską ankietom, stanowiącym część sprawozdań końcowych z zakończonych projektów, pozwalają jednak na określenie poziomu zadowolenia nie tylko na poziomie całej populacji, lecz również z uwzględnieniem wybranych charakterystyk uczestników.

Jak wynika z odpowiedzi udzielonych przez uczestników, poziom ogólnej satysfakcji z mobilności jest bardzo wysoki i wykazuje niewielkie zróżnicowanie pomiędzy grupami odpowiadającymi poszczególnym poziomom kształcenia. Odsetek osób bardzo zadowolonych przekracza 75 % w każdej z grup, a zadowolonych i bardzo zadowolonych łącznie przekracza 95%.

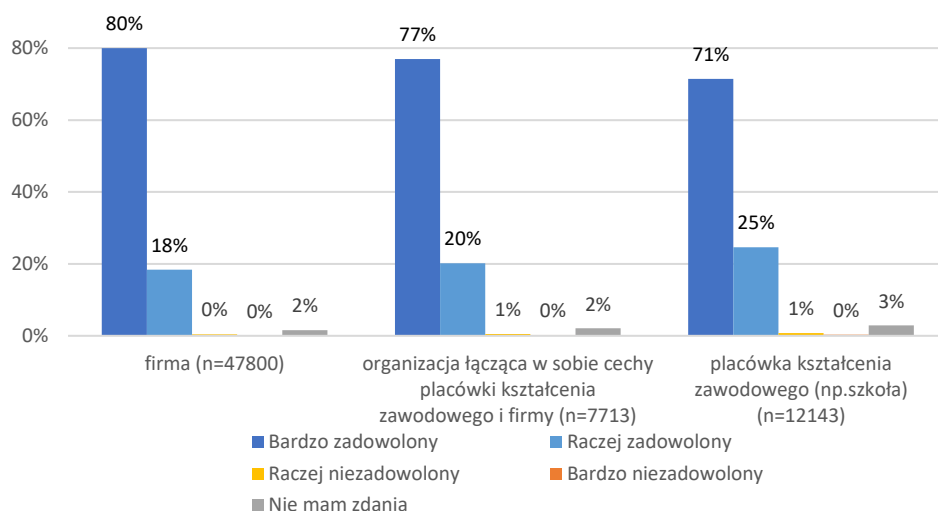
Wykres 2.1. Poziom ogólnego zadowolenia z mobilności wg etapu kształcenia uczestnika.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbińczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Uwzględnienie zróżnicowania według typów organizacji przyjmujących wskazuje, że wśród uczniów, którzy udali się do placówek kształcenia zawodowego, odsetek osób bardzo zadowolonych jest nieco niższy (71%), zaś odsetek raczej zadowolonych – wyższy (25%) niż w dwóch pozostałych grupach (patrz: Wykres 2.2.).

Wykres 2.2 Poziom ogólnego zadowolenia z mobilności wg podmiotu docelowego (instytucji przyjmującej).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórca eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycji 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

3. Oceny różnych aspektów mobilności z perspektywy zadowolonych i niezadowolonych uczestników.

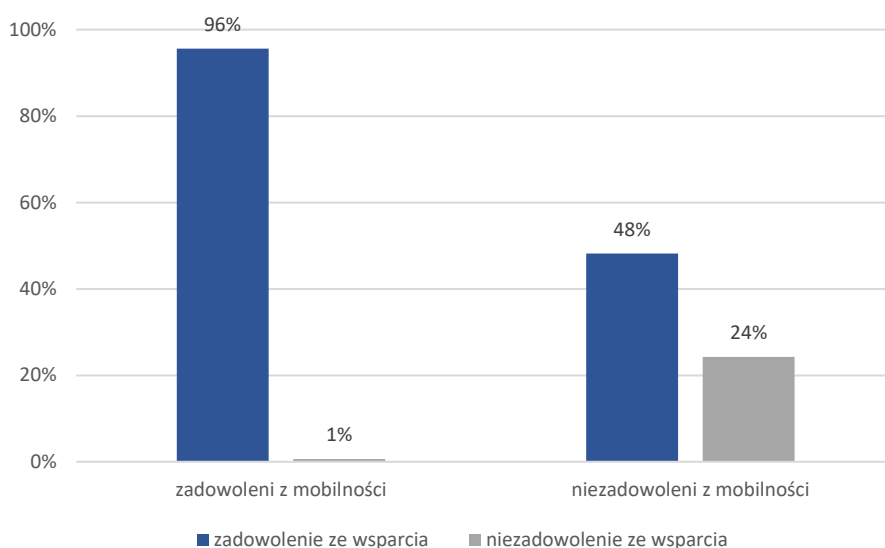
Zdecydowana większość uczestników mobilności uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego deklaruje już po powrocie, że ogólnie rzecz biorąc jest zadowolona ze zdobytych doświadczeń. Na przestrzeni wyżej wspomnianego okresu pojawiło się jednak niemal pół tysiąca osób, które wyraziły ogólne niezadowolenie z doświadczeń zdobytych w trakcie mobilności. Porównując liczebność tej grupy do pozostałej części populacji wyraźnie widać, że stanowi ona niespełna 1% wszystkich uczestników mobilności uczniów kształcenia i szkolenia zawodowego z analizowanego okresu. Zakładając jednak, że program Erasmus+ powinien mieć charakter włączający, a sposób wdrażania tych założeń może ulegać pewnym modyfikacjom w czasie, warto szczegółowo przyjrzeć się, czy i na ile odmienne jest postrzeganie mobilności przez osoby ogólnie zadowolone i niezadowolone z tego rodzaju doświadczenia.

3.1. Wsparcie oferowane uczestnikom mobilności

Z perspektywy uczestnika, jednym z istotnych aspektów związanych z organizacją i przebiegiem mobilności jest możliwość uzyskania wsparcia: zarówno ze strony macierzystej placówki edukacyjnej, pełniącej rolę instytucji wysyłającej, jak i zagranicznej organizacji, w ramach której realizowana jest mobilność (instytucji przyjmującej).

Biorąc pod uwagę ocenę wsparcia otrzymanego od instytucji wysyłającej w zakresie pytań, skarg lub problemów, można zaobserwować wyraźną różnicę pomiędzy osobami ogólnie zadowolonymi i niezadowolonymi z mobilności. Podczas gdy w pierwszej grupie niemal wszyscy pozytywnie ocenili pomoc otrzymaną od swojej macierzystej placówki edukacyjnej (96%), tak w przypadku osób niezadowolonych taką opinię wyraziła niespełna połowa uczestników mobilności (48%)(Patrz: Wykres 3.1).

Wykres 3.1. Zadowolenie ze wsparcia otrzymanego od instytucji wysyłającej w zakresie pytań, skarg lub problemów wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

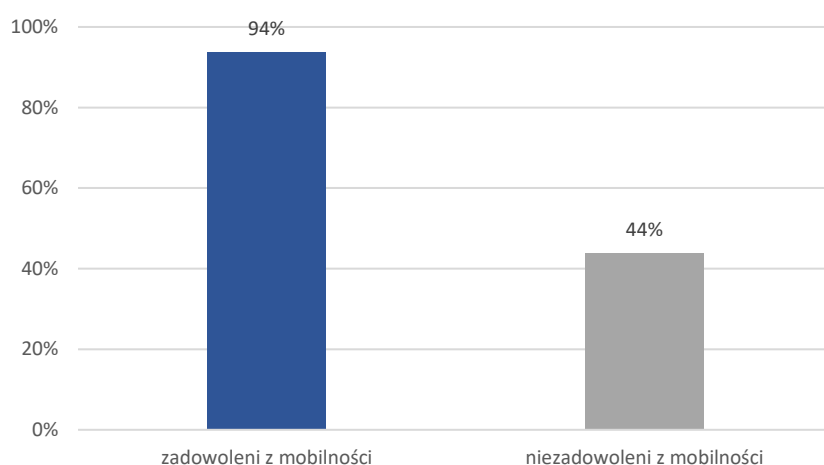

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórny eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Dla osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego jedną z pierwszych decyzji związanych z uczestnictwem w mobilności edukacyjnej jest wybór odpowiedniej instytucji przyjmującej. Niejednokrotnie decyzja ta podejmowana jest przy wsparciu lub współudziale instytucji wysyłającej, czyli szkoły bądź innej organizacji, w ramach której przyszli uczestnicy mobilności kształcą się w Polsce. Ocena tego rodzaju wsparcia również była jednak w odmienny sposób postrzegana przez osoby, które pozytywnie oceniły swe doświadczenie mobilności i te, które oceniły je w sposób negatywny. Otóż wśród osób niezadowolonych jedynie 44% oceniło, że przed odbyciem mobilności otrzymało właściwą pomoc w znalezieniu odpowiedniej instytucji przyjmującej. Wśród osób zadowolonych odsetek ten było o 50 punktów procentowych wyższy, osiągając aż 94%.

Duże rozbieżności w opiniach formułowanych w obu analizowanych grupach mogą wskazywać na potrzebę lepszego dopasowania wsparcia uczestników mobilności przez instytucję wysyłającą: zarówno w zakresie pytań, skarg lub problemów, jak i w kontekście wyboru instytucji przyjmującej, gdyż to właśnie ten wybór do pewnego stopnia warunkuje doświadczenia nabywane w trakcie mobilności.

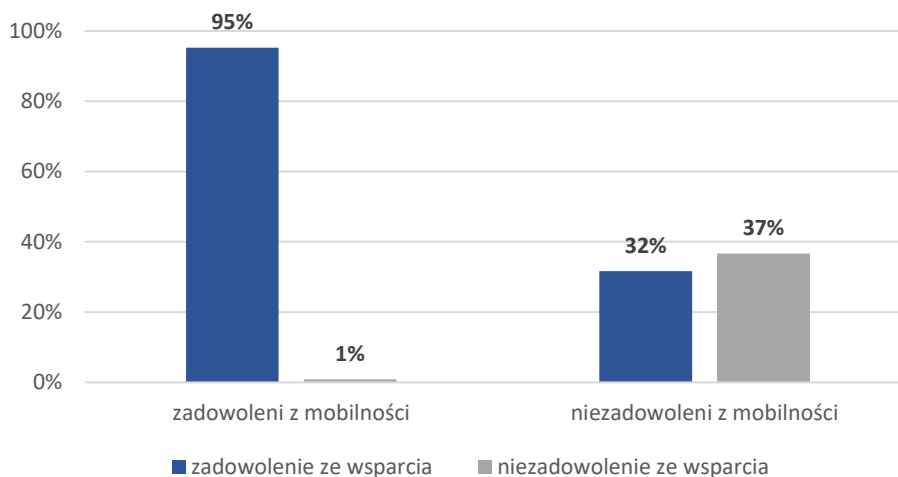
Wykres 3.2. Uczestnicy mobilności deklarujący, że otrzymali właściwą pomoc w znalezieniu instytucji przyjmującej wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórny eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Już po rozpoczęciu mobilności przez uczniów, większe możliwości ich wspierania ma siłą rzeczy instytucja przyjmująca. Z tego też względu istotne jest przyjrzenie się, jak oceniana jest ta pomoc. Także w tym przypadku widać wyraźną różnicę pomiędzy osobami ogólnie zadowolonymi i niezadowolonymi z mobilności (Patrz: Wykres 3.3). Uwagę zwraca przede wszystkim przewaga ocen negatywnych (37%) nad pozytywnymi (32%) wśród osób niezadowolonych z mobilności. Jak wskazują analizy, nawet w tej grupie uczestników taka sytuacja zdarza się stosunkowo rzadko. Oprócz ogólnej opinii na temat pomocy ze strony instytucji wysyłającej, warto również skupić się na poszczególnych aspektach tego wsparcia.

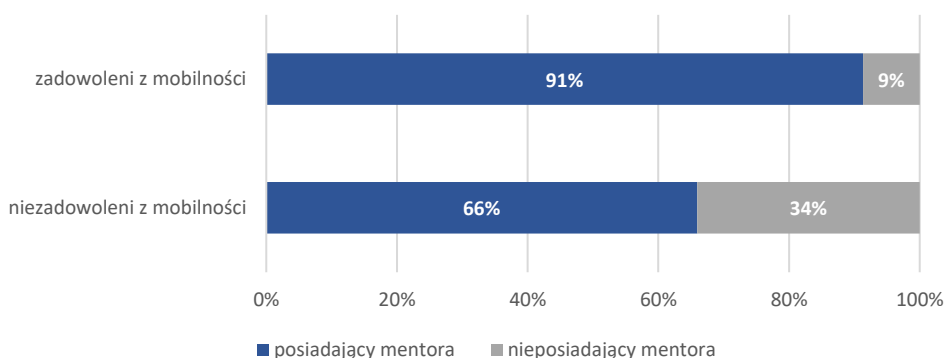
Wykres 3.3. Zadowolenie ze wsparcia otrzymanego od instytucji przyjmującej w zakresie pytań, skarg lub problemów wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiorczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

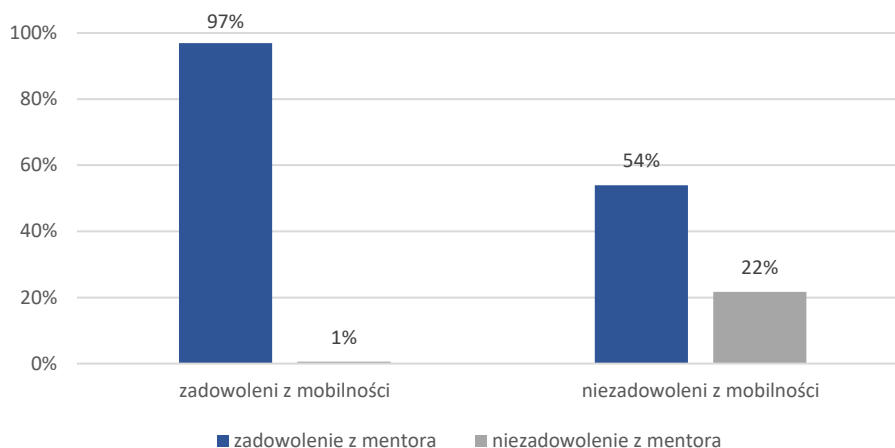
Jedną z form pomocy oferowanej uczestnikom mobilności jest zapewnienie przez instytucję przyjmującą mentora. Osoba taka pełni dla uczniów i stażystów uczestniczących w mobilnościach zagranicznych rolę przewodnika po organizacji przyjmującej oraz procedurach i zwyczajach obowiązujących w kraju wyjazdu. Jak wskazują wyniki analiz, o ile wśród osób zadowolonych z odbytej mobilności osoby nieposiadające wsparcia mentora stanowiły jedynie 9%, tak w grupie niezadowolonych sytuacja taka dotyczyła co trzeciej osoby (34%). Oceny otrzymanego wsparcia wśród osób, które je otrzymały również jednak wyraźnie się różnią wśród osób ogólnie zadowolonych i niezadowolonych z mobilności. W pierwszej grupie zadowolenie ze wsparcia mentora zadeklarowało 97% uczestników, w drugiej – jedynie 54%. Powyższe dane mogą wskazywać na ważną rolę mentorów w budowaniu pozytywnych doświadczeń w trakcie mobilności zagranicznych.

Wykres 3.4. Posiadanie mentora z instytucji przyjmującej wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiorczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

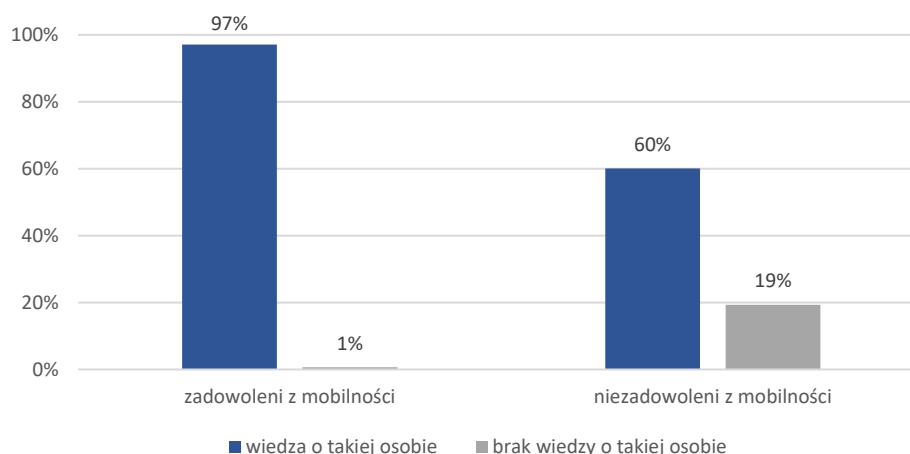
Wykres 3.5. Poziom zadowolenia z mentora z instytucji przyjmującej wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórny eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycji 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Poza nieformalnym wsparciem udzielanym przez rówieśników w ramach mentoringu, z perspektywy uczestnika mobilności równie ważne jest wsparcie merytoryczne, dzięki któremu realizacja zadań wskazanych w zawartym pomiędzy instytucją wysyłającą i przyjmującą porozumieniu o programie zajęć może przebiegać w sposób optymalny. Wśród niezadowolonych uczestników mobilności niemal co piąta osoba zadeklarowała, że nie widziała, kto po stronie instytucji przyjmującej jest odpowiedzialny za zapewnienie pomocy w realizacji programu oraz sprawdzenie wyników (19%). Dla porównania, w grupie zadowolonych z mobilności odsetek ten wyniósł jedynie 1%.

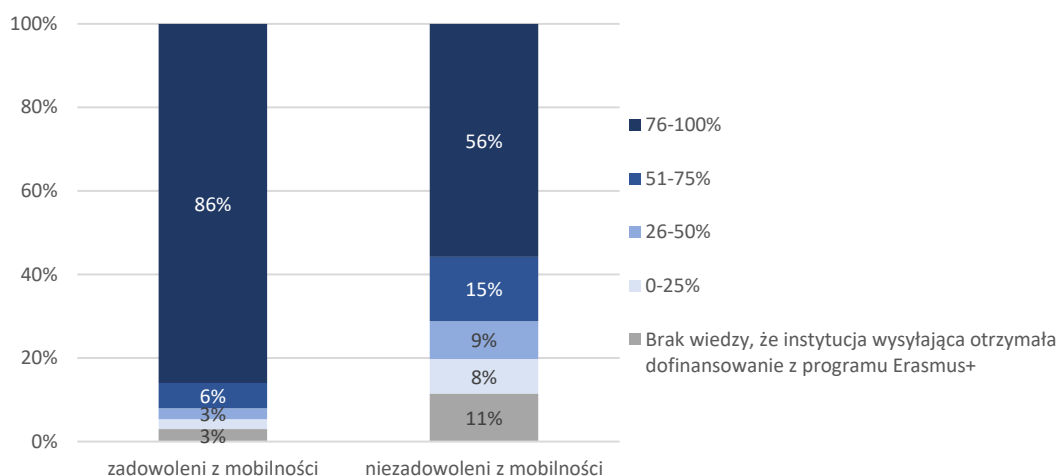
Wykres 3.6. Wiedza o osobie odpowiedzialnej w instytucji przyjmującej za zapewnienie pomocy w realizacji programu oraz sprawdzenie wyników wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórny eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycji 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Ważnym rodzajem wsparcia otrzymywanego przez uczniów jest dofinansowanie ze środków programu Erasmus+. Najczęściej – jak wskazują wyniki analiz - otrzymane dofinansowanie niemal w pełni pokrywa koszty odbycia mobilności przez uczestników. Przy czym również w tym przypadku zaobserwowano znaczące różnice pomiędzy grupami osób zadowolonych i niezadowolonych z wyjazdu.

Wykres 3.7. Deklarowany poziom, w jakim dofinansowanie ze środków programu Erasmus+ pokryło koszty mobilności wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

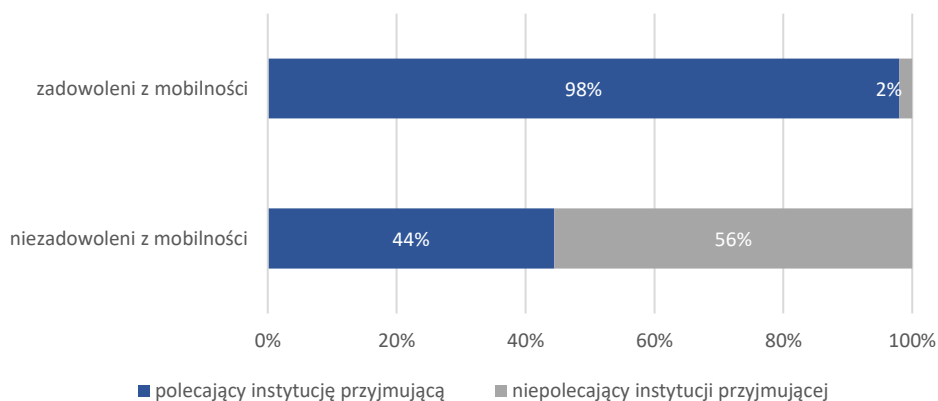
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiorczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Wśród osób zadowolonych zdecydowana większość, bo aż 86%, wskazała, że otrzymane dofinansowanie pokryło całość lub niemal całość (76-100%) poniesionych przez nich kosztów mobilności, a jedynie 2% uczestników wskazało, że dofinansowanie pokryło nie więcej niż jedną czwartą kosztów. Wśród osób niezadowolonych odsetki te przedstawiają się zupełnie inaczej i wynoszą, odpowiednio: 56% i 8%. Powyższe dane opierają się jednak na deklaracjach uczestników, w związku z tym interpretacja, na ile poziom pokrycia wydatków poniesionych w ramach mobilności był pochodną kosztów życia w danym kraju, a na ile wynikał z wysokich potrzeb uczestników, powinna być przedmiotem dalszych analiz – również w kontekście oceny realizacji jednego z celów programu, jakim jest „promowanie równego dostępu i włączenia społecznego”.

W świetle danych zaprezentowanych na Wykresie 3.7. należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden interesujący wniosek. Otóż w grupie niezadowolonych zaobserwowano relatywnie wysoki odsetek osób, które nie wiedziały, że ich instytucja wysyłająca otrzymała dofinansowanie z programu Erasmus+ (11%). Wskazuje to na konieczność bardziej precyzyjnego informowania uczestników mobilności o programie Erasmus+ przez niektóre instytucje wysyłające.

Na zakończenie tej części opracowania, warto przyjrzeć się, na ile należące do obu analizowanych grup polecąby innym instytucję przyjmującą, w ramach której odbyły mobilność. Otóż odsetek uczestników deklarujących, że poleciliby instytucję przyjmującą wyniósł wśród w grupie niezadowolonych 44%, zaś wśród osób zadowolonych aż 98%. Bez wątpienia, różnica pomiędzy wartościami wskaźnika w obu grupach jest bardzo duża, jednak fakt, iż w grupie niezadowolonych osoby polecające instytucję przyjmującą stanowią blisko połowę świadczy o złożoności i wielowymiarowości problemu zadowolenia z mobilności edukacyjnych, a samo niezadowolenie z mobilności nie zawsze jest pochodną ogólnej oceny instytucji przyjmującej. Kolejne części opracowania skupiają się na ocenach mobilności w kontekście ich wartości merytorycznej oraz efektów z punktu widzenia uczestników.

Wykres 3.8. Gotowość do polecenia instytucji przyjmującej przez uczestników mobilności wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

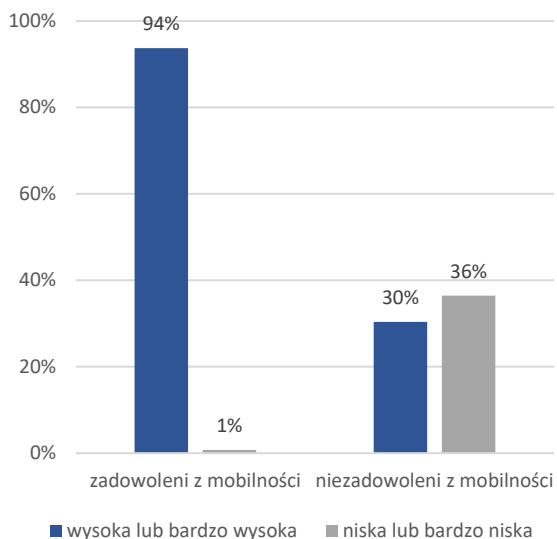
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiorczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

3.2. Ocena sposobu realizacji programu zajęć

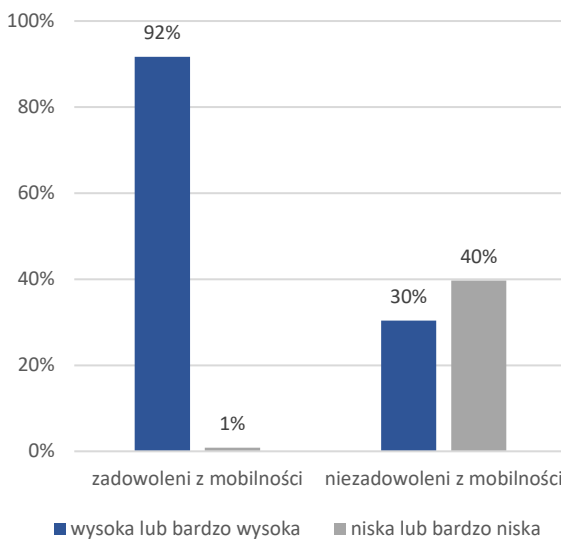
Podobnie, jak w przypadku ocen otrzymanego w trakcie mobilności wsparcia, opinie na temat sposobu realizacji programu nauczania wśród osób ogólnie zadowolonych i niezadowolonych z wyjazdu również wyraźnie się różnią. Wśród osób zadowolonych aż 94% wysoko oceniło wartość merytoryczną programu stażu, a 92% - jakość metod nauczania. Jedynie co setna osoba należąca do tej grupy (1%) oba omawiane aspekty oceniła nisko¹. Zupełnie inaczej prezentują się oceny formułowane przez niezadowolonych uczestników mobilności. Otóż jedynie po 30% z nich wysoko oceniło wartość merytoryczną oraz jakość metod nauczania. Nisko natomiast aspekty te oceniało, odpowiednio: 36% i 40%. Widać więc, że wśród osób niezadowolonych z mobilności niskie oceny merytorycznych aspektów realizacji programu pojawiały się nawet częściej niż wysokie. Może to wskazywać na duże znaczenie wartości merytorycznej realizowanego programu kształcenia w ogólnym postrzeganiu doświadczeń wyniesionych z odbytej mobilności.

¹ Pozostałe osoby wskazywały odpowiedzi neutralne, stąd prezentowane odsetki nie sumują się do 100%.

Wykres 3.9. Ocena wartości merytorycznej programu stażu wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Wykres 3.10. Ocena jakości metod nauczania wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

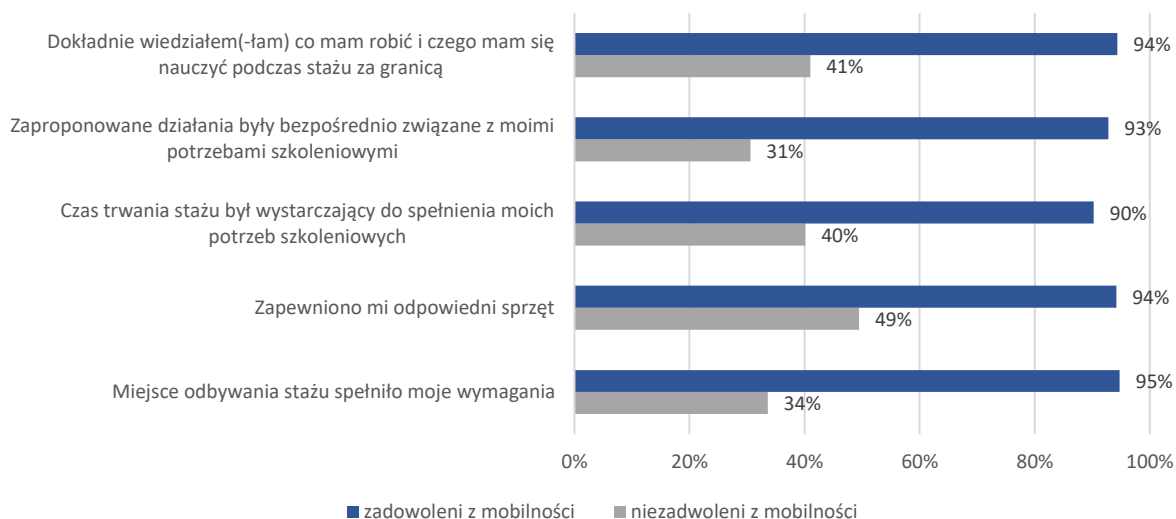

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiorczy eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Osoby uczące się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego w przesłanych raportach oceniały również, na ile zaspokojone zostały ich potrzeby i oczekiwania bezpośrednio lub pośrednio związane z realizacją porozumienia o programie zajęć (patrz: Wykresy 3.9 i 3.10). I tak, podczas gdy wśród osób ogólnie zadowolonych z mobilności, z każdą z analizowanych stwierdzeń zgodziło się od 90% do 95% uczestników, w grupie niezadowolonych odsetki te były o wiele niższe. Jedynie co trzecia osoba zgodziła się, że zaproponowane działania były bezpośrednio związane z jej potrzebami szkoleniowymi (31%) oraz że miejsce stażu spełniło jej wymagania (34%). Dwie na pięć osób niezadowolonych deklaroowało, że czas trwania stażu był wystarczający do spełnienia ich potrzeb szkoleniowych (40%) oraz dokładnie wiedziały, co mają robić i czego mają się nauczyć podczas stażu za granicą (41%). Niespełna połowa niezadowolonych uczestników mobilności zgodziła się, że zapewniono im odpowiedni sprzęt (49%).

Tak duże różnice pomiędzy opiniami osób ogólnie zadowolonych i niezadowolonych z odbytej mobilności wskazują, że sposób realizacji programu zajęć może być jednym z najważniejszych aspektów wpływających na satysfakcję z doświadczeń wyniesionych z odbytych staży.

Wykres 3.11. Poziom zaspokojenia potrzeb i oczekiwań dot. realizacji programu zajęć wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

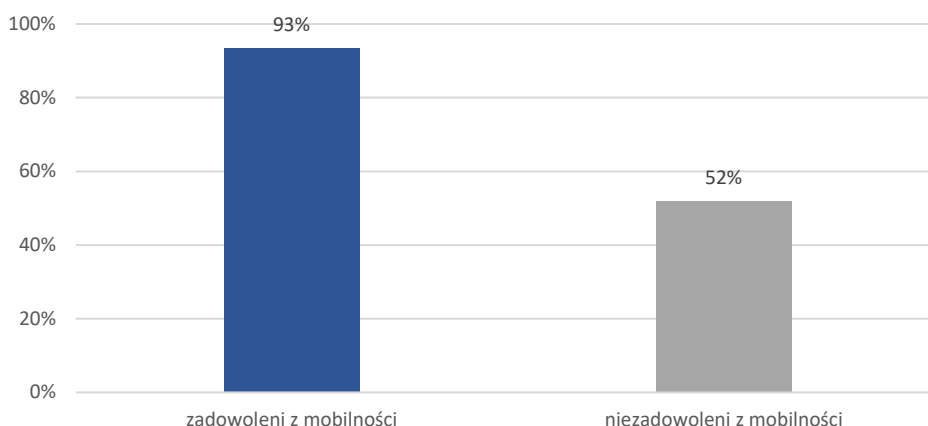
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórny eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

3.3. Korzyści wyniesione z uczestnictwa w mobilności

Opinie na temat organizacji i przebiegu mobilności, w których uczestniczyli uczniowie kształcenia i szkolenia zawodowego są bez wątpienia ważnym elementem ewaluacji programu Erasmus+. Nie mniej istotna jest jednak również ocena korzyści, jakie uczestnictwo w mobilności przyniosło osobom uczącym się. Analizowane dane dały możliwość stworzenia ogólnego obrazu korzyści, jakie – zdaniem samych uczestników – wynieśli oni z mobilności.

W związku z tym, że mobilności w ramach programu Erasmus+ mają charakter międzynarodowy, jednym z najbardziej oczywistych potencjalnych efektów uczestnictwa w takim przedsięwzięciu jest poprawa umiejętności językowych. Potwierdzają to wyniki przeprowadzonych analiz, przy czym także w tym kontekście grupa niezadowolonych wyróżnia się in minus. Aż 93% osób zadowolonych z mobilności zadeklarowało, że w trakcie pobytu za granicą poprawiło swoje umiejętności językowe. Tymczasem, w grupie niezadowolonych taką opinię wyraziła niewiele ponad połowa uczestników (52%). Należy jednak zaznaczyć, iż w populacji osób, które zadeklarowały, że nie podniosły swych kompetencji językowych – zarówno wśród zadowolonych, jak i niezadowolonych – po około połowę stanowili uczestnicy deklarujący, że już wcześniej biegle znały używany w trakcie mobilności język obcy.

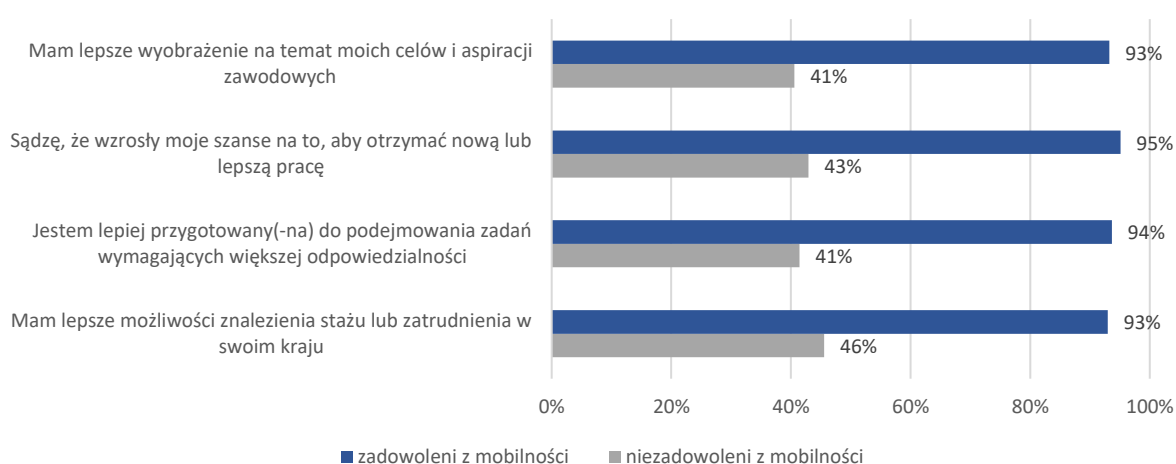
Wykres 3.12. Deklarowany przez uczestników mobilności wzrost kompetencji językowych wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórca eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

Oprócz korzyści związanych z posługiwaniem się językiem obcym, interesująca jest również analiza dotycząca oceny wpływu mobilności edukacyjnej na sytuację zawodową uczestników. Zadowoleni uczestnicy mobilności w zdecydowanej większości (po 93%-95%) zgadzają się, że dzięki odbytej mobilności mają lepsze wyobrażenie na temat swoich celów i aspiracji zawodowych, wzrosły ich szanse na otrzymanie nowej lub lepszej pracy, są lepiej przygotowani do podejmowania zadań wymagających dużej odpowiedzialności oraz mają lepsze możliwości znalezienia stażu lub zatrudnienia w kraju. Wśród osób, które nie odczuwały ogólnej satysfakcji z mobilności, tego rodzaju korzyści były wskazywane znacznie rzadziej. Z każdym z wymienionych stwierdzeń zgodziła się mniej niż połowa niezadowolonych uczestników (41%-46%), co świadczy o traktowaniu doświadczenia zdobytego w ramach mobilności jako znacznie mniej wartościowego, niż wśród osób zadowolonych.

Wykres 3.13. Ocena wpływu mobilności na sytuację zawodową uczestników wśród osób ogólnie zadowolonych i ogólnie niezadowolonych z mobilności.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z systemu Mobility Tool+, zakładka „Zbiórca eksport danych z raportów uczestników” akcja KA102 edycje 2017-2020, stan na dzień 17.11.2021.

4. Korelacje pomiędzy ogólnym zadowoleniem z mobilności i jej wybranymi aspektami

Uzupełnieniem rozważań przedstawionych w poprzednich częściach opracowania jest ocena, w jakim stopniu ogólna satysfakcja z mobilności powiązana jest ocenami dotyczącymi jej poszczególnych aspektów. W tym celu przeanalizowaliśmy, w jakim stopniu odpowiedzi na pytanie o ogólną satysfakcję z mobilności są skorelowane z odpowiedziami na inne wybrane pytania z ankiety, dotyczące mobilności.

Wśród aspektów, które w największym stopniu korelują z satysfakcją² znajdują się przede wszystkim oceny dotyczące wsparcia uzyskanego przez uczestnika od instytucji wysyłającej, bądź wnioskującej (patrz: Tabela 4.1). Stanowi to potwierdzenie wniosków z poprzednich części opracowania, wskazujących na duże znaczenie oferowanego uczestnikom wsparcia w kształtowaniu doświadczeń zdobytych podczas mobilności edukacyjnej.

Tabela 4.1. Korelacje pomiędzy ogólną satysfakcją z mobilności a jej wybranymi aspektami.

Aspekt	Poziom korelacji ³
Wsparcie otrzymane od instytucji przyjmującej w zakresie pytań skarg lub problemów	0,538
Wsparcie otrzymane od instytucji wysyłającej w zakresie pytań skarg lub problemów	0,505
Miejsce odbywania stażu	0,452
Wsparcie ze strony instytucji wysyłającej w znalezieniu odpowiedniej instytucji przyjmującej	0,437
Zadowolenia z mentora po stronie instytucji przyjmującej	0,436
Ocena, na ile działania były bezpośrednio związane z potrzebami szkoleniowymi uczestnika	0,428
Wartość merytoryczna programu stażu	0,422
Jakości metod nauczania	0,415
Wiedza uczestnika o zakresie merytorycznym i obowiązkach podczas stażu.	0,41
Wsparcie w zapewnieniu odpowiedniego sprzętu przez instytucję przyjmującą	0,394
Poinformowanie kim jest osoba odpowiedzialna za zapewnienie pomocy w realizacji programu stażu oraz sprawdzenie wyników	0,392
Ocena, na ile czas trwania stażu był wystarczający do spełnienia potrzeb szkoleniowych	0,317
Poziom, w jakim dofinansowanie ze środków programu Erasmus+ pokryło koszty mobilności	0,187

Legenda:

korelacja silna (0,5-0,7)
korelacja umiarkowana (0,3-0,5)
korelacja słaba (<0,3)

Podsumowanie

Jak wspomnieliśmy na początku opracowania, jego celem jest próba wskazania, na których obszarach związanych z mobilnościami edukacyjnymi osób uczących się w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego warto skupić się w kontekście doskonalenia założeń i sposobów realizacji programu Erasmus+. Jednym z najważniejszych takich obszarów wydaje się wsparcie oferowane uczestnikom przez ich macierzystą placówkę edukacyjną oraz instytucję przyjmującą. Wsparcie to jest zdecydowanie niżej oceniane przez osoby niezadowolone z mobilności niż przez osoby zadowolone. Na duże znaczenie tego wsparcia wskazuje również przeprowadzona analiza korelacji.

Ponadto, ważnym czynnikiem kształtującym doświadczenia uczestników wynoszone z mobilności jest sposób realizacji programu zajęć. Niezadowoleni uczestnicy mobilności częściej niż osoby zadowolone wskazywali, że szeroko rozumiana jakość merytoryczna odbytego stażu nie była z ich perspektywy satysfakcjonująca.

² Tj. wysokie bądź niskie oceny danego aspektu przez uczestników występują wraz z wysoką bądź niską oceną satysfakcji z mobilności. Należy jednak pamiętać, że korelacje w tym ujęciu nie pozwalają wnioskować o związkach przyczynowo-skutkowych pomiędzy zmiennymi.

³ Jako miarę korelacji przyjęliśmy rho Spearmana z uwzględnieniem wiązania rang. Wszystkie wykazane w tabeli korelacje są istotne statystycznie na poziomie istotności $p < 0,01$ (dwustronnie).

W rezultacie, osoby takie zdecydowanie rzadziej wskazują, że uczestnictwo w programie Erasmus+ może przynieść korzyści w ich życiu zawodowym.

Na zakończenie warto przypomnieć, że osoby ogólnie niezadowolone z mobilności to niespełna 1% uczestników programu Erasmus+ w ramach omawianego sektora. Niemniej jednak, analiza ocen formułowanych przez osoby należące do tej grupy dostarcza wartościowych wniosków dotyczących obszarów potencjalnie wymagających poprawy. Sposób wdrażania tego typu rekomendacji powinien jednak być poparty dalszymi, szerszymi a zarazem bardziej szczegółowymi badaniami i analizami dotyczącymi funkcjonowania tego sektora programu Erasmus+.